

บทบาทของสมาคมไชน่ากับการผสมผสานทางวัฒนธรรมในสังคมไทย

: กรณีศึกษาโรงเรียนไชน่า

นายสมเกียรติ ลีขารักษ์สกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-964-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I14192535

ROLES OF THE HAINAN ASSOCIATION AND ITS ACCULTURATION IN THE THAI SOCIETY
: A CASE STUDY OF A HAINANESE SCHOOL

Mr. Somkiat Sigkaraksakul

A Thesis submitted in Partial fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-584-964-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของสมาคมไทเท่นำกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมในสังคมไทย

: กรณีศึกษาโรงเรียนไทหล่า

โดย

นายสมเกียรติ ลีชาวัชรกุล

ภาควิชา

สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น ส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤกษ์สุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

สมเกียรติ ลีทวารักษ์สกุล : บทบาทของสมาคมไหหนำกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมใน
สังคมไทย : กรณีศึกษา โรงเรียนไหหลำ (ROLES OF THE HAINAN ASSOCIATION AND
ITS ACCULTURATION IN THE THAI SOCIETY : A CASE STUDY OF A HAINANESE
SCHOOL) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สุภางก์ จันทวานิช, 176 หน้า. ISBN 974-584-964-2

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทของสมาคมไหหนำ กับการผสมผสานทางวัฒนธรรม
ในสังคมไทย การวิจัยอาศัยข้อมูลจากเอกสารและการวิจัยภาคสนามด้วยการสังเกตการณ์แบบไม่มี
ส่วนร่วม, การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยศึกษาเฉพาะกรณีของ
โรงเรียนจีนไหหลำ ใช้เวลาในการศึกษาเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม 2534 ถึงเดือนสิงหาคม
2536

ผลการวิจัยพบว่า สมาคมไหหนำแห่งประเทศไทย เป็นการรวมตัวของสมาคมนักเรียนไหหนำ
และสมาคมแข่งคำว เกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โรงเรียนยูนหนิงกงสวยดำเนินการสร้างขึ้น
โดยกลุ่มพ่อค้าชาวจีนไหหลำ ในปี 2464 เพื่อให้ลูกหลานชาวจีนไหหลำได้รับการศึกษา ในอดีตที่ผ่านมา
โดยเฉพาะสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีการนำนโยบายชาตินิยมไทยเข้ามาใช้เป็นผลทำให้
โรงเรียนจีนถูกควบคุมอย่างเข้มงวดให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ในปี 2481 และ
มีโรงเรียนจีนส่วนหนึ่งถูกปิดไป การควบคุมโรงเรียนจีนของรัฐบาลไทยยังคงมีมาจนถึงทุกวันนี้ โรงเรียน
ยูนหนิงกงสวยได้รับการดูแลจากสมาคม และเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของสมาคมที่เป็นสวัสดิการทางสังคม
ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม รวมไปถึงบ้านพักคนชรา สถานพยาบาล สุสานไหหนำ โรงเรียน
ยูนหนิงกงสวยทำหน้าที่ผสมผสานวัฒนธรรมประเทศไทย และความคิดแบบไทยให้กับนักเรียนตามหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ดังจะเห็นได้จากการใช้
บทเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ และการปฏิบัติตามแนวทางที่โรงเรียนโดยทั่วไปยึดถือ เช่น
มีการเคารพเชิดชูธงชาติไทยหน้าโรงเรียน นอกจากนี้ยังได้มีการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติ
โรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2525 ในขณะเดียวกันโรงเรียนก็จัดสอนวิชาภาษาจีน และมีกิจกรรม
เกี่ยวกับการเผยแพร่วัฒนธรรมจีนควบคู่กันไปด้วย

โดยสรุปแล้ว โรงเรียนยูนหนิงกงสวย ซึ่งเป็นกิจกรรมของสมาคมได้มีการผสมผสานวัฒนธรรม
ให้นักเรียนอยู่ในวัฒนธรรมไทย โดยการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลไทย ในการผสมผสาน
กลมกลืนชาวจีนในประเทศไทย โดยการนำหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และฉบับปรับปรุง
ใหม่พุทธศักราช 2533 และโดยการสอนของครูไทย ในขณะเดียวกันโรงเรียนก็พยายามสร้างเอกลักษณ์
จีนให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนด้วยการดำเนินตามนโยบายของสมาคมไหหนำแห่งประเทศไทยและของ
โรงเรียนเอง ด้วยการชักเสลาทางสังคมในชั้นเรียนภาษาจีน และกิจกรรมนอกหลักสูตรเกี่ยวกับ
วัฒนธรรมจีนและโดยการสอนของครูจีน

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา..... มานุษยวิทยา
ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อนิสิต..... สมเกียรติ ลีทวารักษ์สกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... สุภางก์ จันทวานิช
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

6

C231094 : MAJOR ANTHROPOLOGY
KEY WORD: HAINAN ASSOCIATION/ACCULTURATION

SOMKIAT SIGKARAKSAKUL : ROLES OF THE HAINAN ASSOCIATION AND ITS ACCULTURATION IN THE THAI SOCIETY : A CASE STUDY OF A HAINANESE SCHOOL. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SUPANG CHANTAVANICH, Ph.D. 176 pp. ISBN 974-584-964-2

This study is an attempt to investigate the roles of the Hainan Association and its acculturation in the Thai Society. Data are collected from relevant documents, non-participant observation, participant observation and indepth interview. A Hainanese School is selected as the case study. The period of the study was from July 1991 to August 1993.

The Hainan Association of Thailand was informally founded by Hainanese traders. It was based on two Hainanese clubs, namely, Wui-muan-tie club and Ch'iung-tao club. After the Second World War, the two clubs were merged together and got the status of Hainanese Association. The Yumin Primary School was founded in 1921 by Hainanese traders in Bangkok. It was to offer Chinese education to Hainanese descendents. The Hainanese School was founded within the premise of the informally established Association. It is one of the activities that the Hainan Association of Thailand offered to its members. Other services included old age house and cemetery, hospital, Chinese god temples, cultural and educational promotion and social welfare.

In Yumin School, the attempt to acculturate ethnic Chinese pupils with Thai tradition and ideology is equally evident. We can see the usage of ministerial texts and syllabus, the adherence to school ritual of flag hoisting and praying and other administrative practices which are according to the Private School Act 1982.

The Hainanese Yumin School was founded within this Socio-political context of the Thai Government policy. The Thai Government also controlled the language of instruction and the use of the Primary School Curriculum (1978) and the Revised Primary School Curriculum (1990) implemented by Thai teachers. Those factors enhance the acculturation of students towards Thai culture. Simultaneously, the school also maintains some Chinese cultural and ethnic identities among the students through Chinese language classes and extra curricula activities focusing on Chinese culture. The Chinese teachers who act according to the Hainan Association's and Yumin School's policy of ethnic identity maintenance play a vital role in this function.

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา..... มานุษยวิทยา
ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อนิติ..... สัมเกียรติ ลีการักษ์สกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... สุปาง ชันตวานิช
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากคณาจารย์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุภางค์ จันทวานิช ซึ่งท่านอาจารย์กรุณา รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งยังเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชา Individual Study ซึ่งได้เป็น ผู้วางรากฐานทางด้านจีนศึกษาให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ท่านอาจารย์ยังได้ให้คำแนะนำการทำ วิจัยทางมานุษยวิทยา กรอบแนวคิดทฤษฎีตลอดจนท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการตรวจและ แก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างดียิ่ง ด้วยความห่วงใย และความมีเมตตาต่อผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธ์ ซึ่งท่านอาจารย์กรุณา รับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ อีกทั้งเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชา Social Organization ร่วมกับ ศาสตราจารย์ ดร.พัทธา สายหู ให้กับผู้วิจัย ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของการทำวิจัยในเรื่องนี้ ทำให้เข้าใจการจัดระเบียบทางสังคมดีขึ้น ท่านอาจารย์ยังเป็นผู้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบวิทยา นิพนธ์ ด้วยความกรุณาและความห่วงใยต่อผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ ซึ่งท่านอาจารย์กรุณา รับเป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์ได้ให้แนวคิดในด้านทฤษฎีชนกลุ่มน้อยใน ประเทศไทย ตลอดจนได้เสียสละเวลาในการให้คำแนะนำ ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยมีความรู้สึกซาบซึ้งต่ออาจารย์ผู้มิแต่ให้ความรู้กับลูกศิษย์ผู้วิจัยขอกราบระลึกถึง พระคุณคณาจารย์ ซึ่งจะประทับในดวงใจตลอดไป

นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์โรงเรียนยุพินกวงสวย และเจ้าหน้าที่สมาคมไต้หวัน่า ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณครูอารีย์ ภูษณะ คุณครูใหญ่ โรงเรียนยุพินกวงสวย คุณเดชุน ซึ่ง เป็นผู้ให้ข้อมูล เอกสาร ยังเป็นธุระในการแนะนำและช่วยเหลือ ผู้วิจัยมาด้วยดีโดยตลอด นอก จากนี้ขอขอบคุณ คุณอภิสรรา ภูษณะ ซึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือในการประสานงาน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ และเจ้าหน้าที่คณะรัฐศาสตร์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูล

ขอขอบคุณ หัวหน้างานทุกท่านที่ทำให้โอกาสผู้วิจัยได้ลาออกไปเรียนเป็นบางครั้ง โดย เฉพาะอนุญาตให้ลาอุปสมบท 1 พรรษา

สำหรับ คุณพ่อติเมกา แซ่ฮ่วย คุณแม่กิมหลัน แซ่ลู่ บิดามารดาผู้วิจัย ซึ่งท่านเป็นผู้เสีย สละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก ขอกราบเท้าด้วยความรัก และซาบซึ้งในพระคุณท่านทั้งสอง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
	ขอบเขตการศึกษา.....	4
	แนวคิดที่เกี่ยวกับการวิจัย.....	4
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
	สมมติฐานในการวิจัย.....	24
	นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	24
	วิธีการศึกษา และวิธีการวิจัย.....	25
	การดำเนินงาน.....	28
	แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิด.....	29
2	ภูมิหลังชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย.....	30
	สาเหตุที่ทำให้ชาวจีนอพยพมายังประเทศไทย.....	30
	ชุมชนชาวจีนในประเทศไทย.....	36
	การประกอบอาชีพของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย.....	39
	ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม.....	43
	สาเหตุของการเกิดสมาคมลับฮั้งฮี้.....	52
	ลักษณะการรวมกลุ่มของชาวจีน.....	55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	สมาคมไชน่าแห่งประเทศไทย.....	61
	วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสมาคมไชน่าแห่งประเทศไทย.....	64
	ประเภทสมาชิก.....	65
	สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก.....	67
	คณะกรรมการสมาคม.....	70
	การจัดระเบียบสมาคม.....	73
	การเลือกสรรเจ้าหน้าที่สมาคม.....	74
	แนวคิดและการดำเนินงาน.....	75
	สุสาน.....	75
	ศาลเจ้า.....	79
	สถานพยาบาล.....	87
	บ้านพักคนชรา.....	88
4	โรงเรียนจีนไทหล้า.....	90
	บทวิเคราะห์นโยบายควบคุมโรงเรียนจีนของรัฐบาล.....	92
	กำเนิดโรงเรียนจีนในประเทศไทย.....	102
	ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนยุหนิงกงสวย.....	106
	โรงเรียนยุหนิงกงสวยในปัจจุบัน.....	111
	ครูโรงเรียนยุหนิงกงสวย.....	124
	การเรียนการสอนในห้องเรียน.....	126
	บทบาทโรงเรียนในการธำรงเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ และการผสมผสานทาง วัฒนธรรม.....	131
	วิเคราะห์.....	136

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	145
ข้อเสนอแนะ.....	150
บรรณานุกรม.....	171
ประวัติผู้เขียน.....	176

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	แสดงจำนวนชาวจีนในกรุงเทพฯ ร.ศ.128 (พ.ศ.2453).....	35
2	แสดงการออกเดินทางสายตรงจากไห้ไ้ช่วยมายังกรุงเทพฯในช่วงปี ค.ศ.1882-1917 (พ.ศ. 2425-2460).....	36
3	แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนยุพินกongsวายปี 2536.....	112
4	แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนยุพินกongsวาย ระหว่างปี 2464-2536.....	113

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-2	เป็นภาพงานกีฬาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีน สะท้อนถึง ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีน..... 153
3-4	เป็นภาพตัวแทนของโรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีนต่างๆ ในวันกีฬาสัมพันธ์.... 154
5	เป็นภาพตัวแทนนักกีฬาโรงเรียนยุพินกongsวย..... 155
6-7	เป็นภาพคณะกรรมการจัดงานกีฬาสัมพันธ์..... 156
8-9	เป็นภาพการแข่งขันกีฬาสัมพันธ์ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ในกลุ่มโรงเรียน เอกชนที่สอนภาษาจีน..... 157
10	เป็นภาพนักกีฬาที่ชนะเลิศ..... 158
11	เป็นภาพนักกีฬาถ่ายภาพร่วมกับครูใหญ่ฝ่ายจีนโรงเรียนยุพินกongsวย..... 159
12	เป็นภาพครูใหญ่ฝ่ายจีนโรงเรียนยุพินกongsวยซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูใหญ่ ฝ่ายจีนมีบทบาทในการจัดงานกีฬาสัมพันธ์ เนื่องจากการร่วมตัวสร้าง ความสัมพันธ์ในหมู่โรงเรียนเอกชนเพื่อการสอนภาษาจีน..... 159
13	เป็นภาพแสดงห้องเรียนชั้นอนุบาลในระหว่างพัก..... 160
14	เป็นภาพชั้นเรียนภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3..... 160
15	เป็นภาพชั้นเรียน ของนักเรียนอนุบาล 3 ซึ่งมีการสอนภาษาอังกฤษเสริมด้วย.. 161
16	เป็นภาพการจัดกลุ่มการเรียนของนักเรียนชั้นอนุบาล..... 161
17-18	เป็นภาพการเรียนเสริมทักษะของนักเรียนชั้นอนุบาล..... 162
19-20	เป็นภาพห้องผู้จัดการและห้องครูใหญ่ สังเกตได้ว่าป้ายซึ่งจะมีทั้งภาษาไทย และภาษาจีนแสดงถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรม และการอ้างควบคู่กันไป... 163
21	เป็นภาพรำของเด็กนักเรียนโรงเรียนยุพินกongsวย ในงานวันเด็ก แสดงถึงรูปแบบการผสมผสานทางวัฒนธรรม..... 164
22-23	เป็นภาพบอร์ดกิจกรรมฝาผนังแสดงถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมให้นักเรียน เข้าใจในวัฒนธรรมทางศาสนา และจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ไทย..... 165

สารบัญภาพ (ต่อ)

หน้า

ภาพที่

24-25	เป็นภาพกิจกรรมนอกหลักสูตรในงานพิธีแจกประกาศนียบัตรและงานสร้างสรรค์ของโรงเรียนยุพินกongsวयीให้นักเรียนรู้จักอนุรักษ์นาฏศิลป์ของไทยอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทย.....	166
26-27	เป็นภาพการแสดงของนักเรียนโรงเรียนยุพินกongsวयीในพิธีแจกประกาศนียบัตรและงานสร้างสรรค์.....	167
28-29	เป็นภาพการแสดงนาฏศิลป์รำไทยในงานวันเด็ก.....	168
30	เป็นภาพการแสดงรำนานาฏศิลป์จีน.....	169
31	เป็นภาพการแสดงรำนานาฏศิลป์จีน แสดงถึงโรงเรียนมีการอํารงเอกลักษณ์วัฒนธรรมจีนไว้.....	170